THE CATEGORY OF THE PERSON IN THE COMMUNIST TOTALITARIAN DISCOURSE

Livia Seiciuc (Feidaros)

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: The specificity of the communist discourse circumscribes a particular framework to intersubjectivity, a process that involves a number of specific elements of this phenomenon, including some grammatical categories expressing participation in the act of communication, affecting personal, reflexive, possessive pronouns, as well as verb – by means of its desinence. The wooden language, as an extreme form of stereotype discourse, expresses its controlling and manipulative functions by mechanisms which superpose the objective reality on various imprecise or false circumstantial settings. This paper proposes a study of the category of person from the perspective of how it is expressed in the totalitarian discourse of the Romanian communist era, and also the role of those lexical-grammatical species in modifying the way social reality is perceived.

Keywords: totalitarian discourse, category of person, intersubjectivity, morphological features, social control

Discursul politizat, de factură totalitar-comunistă, reprezintă manifestarea extremă a neasumării expresivității, asertivității și intenției de comunicare în cadrul relației dintre sistemul socio-politic și individ. Structurile stereotipe, folosite abuziv, constituie, pe de o parte, garanția asumării ideologice a vorbitorului - în acest fel evitându-se acțiunile punitive ale sistemului - și, pe de altă parte, restructurarea modului de gândire prin compresia ideativă până la crearea structurilor clișeice, la nivelul mentalului individual. Rezultat al acestei selecții gradual-restrictive a itemilor cu puternică încărcătură ideologică, limba de lemn a perioadei comuniste românești impregnează toate aspectele vieții sociale, reconfigurând coordonatele circumstanțiale ale acesteia. Consecința acestui fenomen este reprezentată de un control de tip totalitar la nivelul expresiei lingvistice.

BDD-V2072 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:19 UTC)

În acest cadru, discursul este caracterizat de tendința de conservare a unor scheme funcționale ce exprimă o realitate totalitar-doctrinară și se manifestă la nivelul comunicării prin propagandă și prin controlului informației. În acest mod, prin dubla semnificare a unor structuri lingvistice, se creează un subsidiar al percepției semantice, care, în prim-plan, exprimă o realitate acceptată prin convenție ca obiectivă, suprapusă pe un fundament ideologic, cu rezultatul producerii unui proces de subordonare a gândirii critice, valorilor doctrinare marxiste, sub pretextul materialismului științific.

Din perspectiva intersubiectivității, putem aprecia că și aceasta se înscrie în parametrii controlului ideologic, iar participanții la actul comunicării, desemnați de categorii gramaticale - unele cu valoare deictică[1] - ce exprimă poziționarea *persoanei* între coordonate spațio-temporale, au o reprezentare particulară în cadrul discursului. Acestă particularitate constă în ponderea discrepantă în modul de exprimare a persoanei, ce rezidă în utilizarea preponderentă a formelor plurale în detrimentul celor singulare, cum ar fi substituirea în limbajul de propagandă ideologică a pronumelui personal *eu* cu forma de plural *noi*, ce exprimă mobilizarea colectivă și suprimă ideea de raportare individuală la contextul social.

Analizînd acest aspect pe un corpus alcătuit din texte ale hotărârilor plenarelor și congreselor, statutul unor organizații de tineret, discursuri și conferințe din perioada socialismului românesc, putem aprecia următoarele:

Reprezentarea persoanei întâi singular prin pronumele personal *eu* este aproape inexistentă, necesitatea utilizării sale fiind de obicei înlocuită cu forma de plural. Totuși putem observa faptul că această categorie este prezentă în situații în care implicarea personală este inevitabil necesară, și anume în angajamentele luate în nume personal. Nu vom analiza unele acțiuni legate de cutume ale sistemului socialist, cum ar fi *autocritica*, practicată în reuniunile de interes politico-administrativ din diversele sectoare de activitate, întrucât nu fac obiectul cercetării noastre, nefiind consemnate în publicațiile cu caracter politic. Prin urmare, luăm, spre exemplu, angajamentul pionierilor ce se practica la intrarea elevilor în rândurile organizației: „Eu tânăr pionier al Republicii Populare Române mă angajez în faţa tovarăşilor mei să fiu credincios poporului român şi cauzei Partidului Muncitoresc Român, să fiu un luptător dârz, cinstit şi curajos pentru victoria socialismului. Făgăduiesc să învăţ şi să mă comport în aşa fel încât să devin un cetăţean demn al patriei mele – Republica Populară

[1] Émile Benveniste prezintă deicticele pronominale în lucrarea Problemas de linguistica geral, Editora da Universidade de São Paolo, 1976, p. 284.

BDD-V2072 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:19 UTC)

Română”[2] din anul 1959, și, „Eu, intrând în rândurile Organizaţiei Pionierilor, mă angajez să-mi iubesc patria, să fiu harnic şi să disciplinat, să cinstesc cravata roşie cu tricolor”[3] din anul 1975.

Prezența pronumelui personal la persoana întâi singular, deși, în mod firesc, exprimă individualitatea, cu toate formele conjuncturale ce rezidă din aceasta, în cazul prezentat anterior are mai curând rol de atomizare, prin anularea aspectului personal, și încadrarea *eului* în masa de elemente cu aceeași caracteristică. Deci nu personalitatea și opțiunile individuale se manifestă prin expresia lui *eu*, ci subordonarea individului unei formule sociale rigide, necoezive, rezultate din emergența mecanismelor de control și de manipulare ale sistemului. Acest aspect este evidențiat de faptul că, după pronumele personal, nu se regăsește numele propriu al celui care depune jurământul, ci avem sintagma *eu, tânăr pionier al Republicii Populare Române*, ce exprimă apartenența la o clasă. Din această perspectivă, pronumele personal la persoana intâi, singular, capătă un rol subsidiar, cel de a încadra *individualul* în *general*. În cel de al doilea caz, pronumele personal este urmat de verbul impersonal la modul gerunziu *intrând*, care, de asemenea, scade din puterea de expresie a pronumelui personal.

Observăm faptul că, în 1967, angajamentul pionierilor nu mai conține pronumele personal: „Voi învăța și voi munci pentru a deveni fiu de nădejde al patriei mele – Republica Socialistă România, voi fi credincios poporului și Partidului Comunist Român; voi respecta neabătut îndatoririle pionierești”[4], persoana întâi singular fiind exprimată prin verbele la timpul viitor *voi învăța, voi munci, voi fi, voi respecta*.

De asemenea, persoana întâi singular, exprimată prin verb, la timpul prezent, modurile indicativ și conjunctiv, se regăsește și în discursul de depunere a jurământului[5] al lui Ceaușescu, în momentul în care a fost numit în funcția de președinte al țării: *jur să slujesc, jur să respect și să apăr, jur să promovez.* Este de menționat faptul că, în cadrul discursului

[2] Regulamentul Organizaţiei de Pionieri din Republica Populară Română, editat de Comitetul Central al Uniunii Tineretului Muncitor, Bucureşti, 1959, p. 11-12.

[3] Statutul Organizaţiei Pionierilor din Republica Socialistă România, editat de Consiliul Naţional al Organizaţiei Pionierilor, Bucureşti, 1975, p. 17-18.

[4] Statutul Unităților și Detașamentelor de Pionieri din Republica Socialistă România, Editura Politică, București, 1967, p. 16.

[5] Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, Editura Politică, București, 1974, p. 5.

BDD-V2072 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:19 UTC)

solemn, acesta face uz de verbe care, prin desinența lor, exprimă persoana întâi singular: *doresc, să încep, să găsesc, sînt, am intrat, am devenit* etc., dar și de verbe la moduri impersonale: *a mulțumi, a da*.

În cadrul aceluiași discurs, remarcăm, ca o excepție, verbul *ați acordat,* la **persoana a doua plural**, categorie ce nu putem afirma că este bine reprezentată în discursurile propagandistice sau politice, întrucât nu există intenția unei comunicări sau a unui dialog între putere și membrii societății.

În anul 1984, la consfătuirea de lucru din 17 ianuarie, Ceaușescu își exprimă atitudinea personală într-un mod ce manifestă intenția afirmării propriei individualități în raport cu ceilalți prin sintagmele: *nu doresc să mă refer acum la această problemă* și *doresc numai să subliniez*[6].

Persoana întâi **plural**, exprimată atât prin pronumele personal, cât și prin verbe ce fac referire la această categorie, reprezintă o cutumă a discursului de propagandă comunistă, prin ideea de configurare a unei structuri sociale create în spiritul unității ideologice pe baza luptei de clasă. Însă, din perspectivă diacronică, pentru discursurile lui Gheorghiu-Dej sunt caracteristice verbele ce exprimă acțiuni la timpul trecut, preponderent la persoana a treia singular și plural, ilustrând realizări ale pardidului comunist: *s-au produs, au avut, a răscolit, s-au constituit, a consolidat, s-au succedat, s-au încheiat, s-au urmărit, au determinat, s-au eliberat*[7]. Verbele la timpul prezent exprimă, mai curând, acțiuni-reacție la pericolele iminente venite din partea țărilor capitaliste, într-un dialog retoric implicând și persoana a doua plural: *Noi nu ne amestecăm în treburile voastre și, după cum am respins, vom respinge cu toată hotărârea, orice amestec în propriile noastre treburi*[8], sau *Noi suntem ferm convinși*[9].

În discursul caracteristic perioadei lui Ceaușescu remarcăm ponderea mai crescută a pronumelui personal *noi* (împreună cu formele corespunzătoare ale pronumelui sau ale adjectivului posesiv), cât și a verbelor la timpul viitor. Expresia imaginii utopice a epocii de aur se suprapune pe un prezent plin de *măreațe realizări*, exprimat prin verbe la modul conjunctiv cu valoare imperativă, iar garanția împlinirii idealurilor comuniste o reprezintă această *aplicare* colectivă, în care este implicat pronumele *noi* (alături de formele posesive

[6] România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste, rapoarte cuvântări, articole, ianuarie – octombrie 1984, Editura Politică, București, 1984, p. 7.

[7] Congresul al II-lea al Partidului Muncitoresc Romîn, Editura de Stat pentru Literatură Politică, București, 1956.

[8] Ibidem, p. 29.

[9] Ibidem, p. 32.

BDD-V2072 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:19 UTC)

corespunzătoare) și verbele ce exprimă acțiuni ale *noastre* precum: *să tragem învățăminte, să educăm, să depunem eforturile, să fim gata, să facem totul,* sau *economia noastră, patria noastră, partidul nostru.*[10]

Exprimarea persoanei a treia nu este reprezentativă pentru discursurile propagandei politice, însă putem menționa faptul că aceasta este reprezentată sub o formă particulară, și anume pronumele personal nu desemnează întotdeauna *persoana despre care se vorbește*[11], ci și structuri sau entități ce poartă o puternică încărcătură simbolică în raport cu ideologia comunistă, având, pe lângă un sens personal, și unul obiectual. În acest sens, identitatea referentului devine destul de vagă, atribuirea obiectuală fiind mai pregnantă în discursul comunist. Prin urmare, în raportul de activitate al celui de al doilea congres[12] notăm faptul că pronumele personal *el* face referire la *lagărul socialist*[13] (p. 21), iar *ea* exprimă acțiuni politice reprezentative ca importanță, cum ar fi *conferința șefilor guvernelor Uniunii Sovietice, Statelor Unite ale Americii, Angliei și Franței*[14] (p. 21) și *mișcarea de eliberare națională* (p. 23). Acest mod de a înscrie noțiunile-emblemă în categoria persoanei insinuează tentativa personificării, însă nu putem afirma că reprezintă un fapt de limbă conștient sau deliberat, ci, mai curând, o reacție reflexă a tendinței de a accentua importanța acestor aspecte. În raportul celui de al IX-lea congres în 1965[15], pronumele *ea* face referire la *victoria politică a partidului*[16] (p. 22), iar pronumele *el* poate să desemneze *tineretul patriei*[17].

[10] România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste, rapoarte, cuvântări, articole, iulie 1965 – septembrie 1966, Editura Politică, București, 1968.

[11] Alexandru Ciorănescu, Dicționarul etimologic român [sic!], Editura Universidad de la Laguna, Tenerife, 1958-1966, apud https://dexonline.ro/.

Am optat pentru o definiție a pronumelui personal la persoana a treia din perioada celui de al doilea congres al partidului comunist, care a avut loc în anul 1956, pentru a delimita, în mod corect, extensia conceptuală și cadrul de referință al acestuia pentru limba română vorbită în epocă.

[12] Congresul al II-lea al Partidului Muncitoresc Romîn, Editura de Stat pentru Literatură Politică, București, 1956.

[13] Menționez faptul că acest aspect se regăsește și în Gh. Gheorghiu-Dej, Articole și cuvântări, decembrie 1955 – iulie 1959, Editura Politică, București, 1959, p. 8.

[14] Ibidem.

[15] Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, Editura Politică, București, 1965.

[16] România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste, rapoarte cuvântări, articole, iulie 1965 – septembrie 1966, Editura Politică, București 1968, p. 6.

[17] Ibidem, p. 17.

BDD-V2072 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:19 UTC)

Pronumele personal la persoana a treia plural se află reprezentat prin femininul *ele*, cu referire la *popoarele comuniste*[18] (p. 22), și prin masculinul *ei*, în relație cu *stăpânii trusturilor de armament și ceilalți mari monopoliști, profitori ai goanei înarmărilor*[19] (p. 24) și *adepții sistemului capitalist* (p. 28). Ca o cutumă ca sau o necesitate de a sublinia discrepanța antitetică între regimul comunist și lumea capitalistă, unii lingviști iterează ideea că există o opoziție între modalitățile de a exprima aceste două forme de organizare, prin expresia pronumelui personal la persoana a doua, în raport cu expresia persoanei a treia plural. Însă nu putem atribui uzul pronumelui *ei* exclusiv pentru semnifica un regim politic aflat în opoziție. În acest sens, pronumele *ei* se poate referi la oamenii muncii, la membrii organizației de tineret etc., iar, în unele discursuri, la strămoșii istorici.

Încadrarea *persoanei* în paradigma relației interlocutive specifice discursului comunist se realizează după norme instituite prin consensul participanților la actul de vorbire. Această accepțiune comună nu reprezintă, în mod obligatoriu, o strategie, ci mai curând selecția socială a modului de configurare a actului de vorbire sub presiunea controlului și a cenzurii. Nu atât reprezentarea persoanei și încadrarea acesteia între coordonate circumstanțiale exprimă un clișeu, ci modul în care se realizează acest lucru, prin asocierea pronumelui personal cu acțiuni și cu modalități ce posedă semnificație ideologică.

Spre exemplu, faptul că pronumele sau adjectivul posesiv *noastră/nostru* se regăsește pregnant în acest tip de discurs reprezintă o caracteristică, dar nu o stereotipie. În schimb, noțiunile cărora le este asociat sunt stereotipe, fiind în permanență aceleași: *poporul nostru, partidul nostru, viitorul nostru (de aur), patria noastră* etc.

În concluzie, specificul *limbii de lemn* din perioada comunistă își manifestă influența și asupra modului de exprimare a persoanei, prin aspecte determinante ce se desprind din analiza anterioară: lipsa individualizării și a reprezentării concrete a vorbitorului, perceperea *pluralului* nu ca formă a diversității, ci ca modalitate de incluziune prin uniformizare în structurile ideologice, estomparea graniței dintre reprezentarea ființei umane și structurile sau fenomenele cu caracter politic prin depersonalizarea individului și printr-o falsă tentativă de personificare a celor din urmă.

[18] Gh. Gheorghiu-Dej, Articole și cuvântări, decembrie 1955 – iulie 1959, Editura Politică, București, 1959, p. 9.
[19] Ibidem, p. 11.

BDD-V2072 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:19 UTC)

BIBLIOGRAFIE:

Beciu, Camelia, *Comunicare politică*, Editura Comunicare.ro, București, 2002

Benveniste, Émile, *Problemas de linguistica geral,* Editora da Universidade de São Paolo, 1976

Coșeriu, Eugeniu, *Teoria limbajului și lingvistică generală,* Editura Enciclopedică, București, 2004

Gerstle, Jacques, *Comunicare politică*, Editura Institutul European, Iași, 2002

Maricuțoiu, Laurențiu P., *Psihologie politică*, Editura Institutul European, Iași, 2006

Pailliart, Isabelle, *Spațiul public și comunicarea*, Editura Polirom, Iași, 2002

Teodorescu, Ecaterina, *Categoria gramaticală* ***persoană***, Anuar de Lingvistică și Istorie Literară, XXI, Editura Academiei, Iași, 1970, pp. 49-77

SURSE:

*** *Congresul al II-lea al Partidului Muncitoresc Romîn*, Editura de Stat pentru Literatură Politică, București, 1956

*** *Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român*, Editura Politică, București, 1965

*** *Regulamentul Organizaţiei de Pionieri din Republica Populară Română*, editat de Comitetul Central al Uniunii Tineretului Muncitor, Bucureşti, 1959

*** *România pe drumul desăvârşirii construcţiei socialiste, rapoarte cuvântări, articole, iulie 1965 – septembrie 1966*, Editura Politică, București 1968

*** *România pe drumul desăvârşirii construcţiei socialiste, rapoarte cuvântări, articole, ianuarie – octombrie 1984*, Editura Politică, București, 1984

*** *Statutul Organizaţiei Pionierilor din Republica Socialistă România,* editat de Consiliul Naţional al Organizaţiei Pionierilor, Bucureşti, 1975

*** *Statutul Unităţilor și Detașamentelor de Pionieri din Republica Socialistă România,* Editura Politică, București, 1967

Ceaușescu, Nicolae, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, Editura Politică, București, 1974

Gheorghiu-Dej, Gh., *Articole și cuvântări, decembrie 1955 – iulie 1959*, Editura Politică, București, 1959

BDD-V2072 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:19 UTC)